

Nr 91.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl.; given Stockholms slott den 27 februari 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Hj. R. Nilson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen framlägges till en början förslag om ordnande av utbildningen av mätningstekniker för lantmäteriväsendets och de kommunala mätningens organens behov. Sålunda föreslås, att utbildningen skall få en fastare utformning än hittills samt bedrivs vid en tvåårig kurs med undervisning i tre ämnesgrupper, nämligen mätningstekniska ämnen, praktisk fastighetsbildningskunskap och författningskännedom m. m. För tillträde till kursen skall fordras realexamen eller därmed jämförlig teoretisk utbildning samt praktiskt arbete under en tid, som regelmässigt skall omfatta minst ett år. Kursen skall tills vidare stå under lantmäteristyrelsens ledning. Det förutsättes dock, att frågan om undervisningens anknytning till läroanstalt bör omprövas framdeles.

Vid den kurs för mätningstekniker, som avses börja hösten 1953, föreslås skola antagas 25 elever. Till kostnaderna för kursen äskas för budgetåret 1953/54 ett belopp av 196 000 kronor. Härav belöper 100 000 kronor på utgifter av engångsnatur.

Vidare förordas i propositionen, att under nästa budgetår nyutbildning skall äga rum av cirka 30 kontorsbiträden i lantmäteriväsendet. För detta ändamål begäres ett belopp av 14 100 kronor.

Slutligen föreslås, att ett belopp av 2 500 kronor skall anvisas till en särskild fortbildningskurs för förste expeditionsvakterna vid lantmäteristatens länskontor m. fl. befattningshavare.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 februari 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler statsrådet Hjalmar Nilson fråga om utbildningskurser för viss lantmåteripersonal m. fl. samt anför därvid följande.

I. Inledning.

Å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisades ett reservationsanslag av 134 500 kronor till Kostnader för utbildningskurs för lantmåteritekhniska biträden. För budgetåret 1947/48 uppfördes å riksstaten dels under rubriken Kostnader för kurser för lantmåteritekhniska biträden ett reservationsanslag av 180 000 kronor och dels under rubriken Ytterligare kostnader för kurser för lantmåteritekhniska biträden m. fl. ett reservationsanslag av 148 000 kronor. Av sistnämnda belopp avsågs 78 000 kronor för utbildning av kontorsbiträden hos lantmätare. För att tillgodose utbildningsbehovet i fråga om sådana biträden anvisades vidare å riksstaten för budgetåren 1948/49—1950/51 till Lantmåterikontoren i länen: Utbildningskurser reservationsanslag av respektive 31 500, 14 500 och 14 500 kronor. Härutöver har å riksstaten för budgetåren 1948/49—1950/51 och 1952/53 till Kostnader för kurser för lantmåteritekhniska biträden m. fl. anvisats reservationsanslag av respektive 173 000, 99 100, 14 100 och 17 000 kronor. Av de under sistnämnda rubrik för budgetåren 1948/49 och 1949/50 anvisade anslagen har belopp om respektive 44 000 och 14 100 kronor avsetts för utbildning av kontorsbiträden hos lantmätare, medan de för budgetåren 1950/51 och 1952/53 anvisade anslagen helt avsetts för detta ändamål.

I årets statsverksproposition (IX ht punkt 201) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Kostnader för utbildnings- och fortbildningskurser för budgetåret 1953/54 beräkna ett reservationsanslag av 235 000 kronor.

Jag torde nu få återkomma till denna anslagsfråga och därmed sammanhängande spörsmål.

I sitt den 19 december 1946 avgivna betänkande med förslag angående lantmåteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. (SOU 1947: 7) förordade 1945 års lantmåteriutredning en genomgripande omorganisation av verksamheten i lantmåteridistriktet. Utredningen — vars förslag i stora delar genomfördes enligt beslut av 1947 års riksdag (prop. nr 210; r. skr. nr 388) — angav i sitt betänkande bland annat vissa riktlinjer för fortsatt utbildning av mätningstekniska biträden och kontorsbiträden inom lantmåteriväsendet men framlade icke något utformat förslag i detta hänseende. Enligt utredningens mening borde det ankomma på lantmåteristyrelsen att, sedan erfarenheter vunnits, framlägga förslag till utbildningens framtida ordnande.

Under hänvisning härtill hemställde lantmåteristyrelsen i skrivelse den 28 februari 1947, att en utredning skulle företagas av frågan om utbildningen av mätningstekniker och kontorsbiträden med för kartframställning erforderliga kvalifikationer. Vidare anhöll NKI-skolan, Stockholm, att vid nämnda utredning måtte undersökas huruvida och i vad mån korrespondensundervisning kunde komma till användning vid ifrågavarande utbildning. I yttrande över dessa framställningar förordade överstyrelsen för yrkesutbildning, att särskilda sakkunniga skulle utses för att utreda frågan.

Sedermera har lantmåteristyrelsen med skrivelse den 27 november 1950 överlämnat en inom styrelsen i oktober 1950 upprättad promemoria angående utbildningen av mätningsteknisk personal. Vid utarbetandet av promemorian har överläggningar ägt rum med styrelserna för Sveriges lantmätareförening och Lantmåteriteknikernas riksförening samt föreståndaren för lantmåteriets provisoriska utbildningskurser, distriktslantmätaren Åke Sundström, m. fl.

Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgivits av överstyrelsen för yrkesutbildning, styrelsen för statens skogsmästarskola, 1948 års tekniska skolutredning, överlantmätarna i samtliga län utom Västerbottens län, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunal-tekniska föreningen, Sveriges lantmätareförening, Lantmåteriteknikernas riksförening och Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund.

Såsom jag meddelade vid anmälan av årets statsverksproposition har lantmåteristyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1952 hemställt, att för nästa budgetår skall anvisas ett reservationsanslag av 271 600 kronor till Kostnader för utbildnings- och fortbildningskurser. Av anslaget avses huvuddelen eller 235 000 kronor för utbildning av mätningstekniker. Beträffande utbildningsverksamhetens närmare utformning har styrelsen utgått från de förslag, vilka framlagts i styrelsens nyssnämnda promemoria. Återstoden av anslaget är avsedd dels till utbildnings- och fortbildningskurser för kontorspersonal och dels till fortbildningskurser för länskontorens förste expeditionsvakter m. fl.

Jag torde härefter få övergå till en redogörelse för lantmåteristyrelsens förslag i fråga om de olika utbildningskurserna ävensom i ärendet avgivna remissyttranden.

II. Utbildning av mätningstekniker.

A. Lantmäteristyrelsens promemoria.

Tidigare utbildningskurser. Lantmäteristyrelsen erinrar till en början, att en ny personalkategori — lantmäteriets tekniska biträden — tillskapades genom 1909 års omorganisation av lantmäteriväsendet. I 1909 års lantmäteriinstruktion stadgades sålunda, att lantmäteristyrelsen ägde meddela självständigt verksam lantmätare tillstånd att för viss tid och i viss utsträckning använda person, som styrkt sig ha förvärvat kunskap och erfarenhet rörande sådant lantmäteriarbete, som han avsågs att sysselsättas med. Några mera preciserade kompetenskrav uppställdes emellertid icke. Utbildningen av de tekniska biträdena kom härigenom vanligen att ombesörjas av lantmätarna själva i samband med praktiskt arbete. Dessa principer för kompetenskrav och antagning av lantmäteriets tekniska biträden gällde i stort sett fram till 1948 års omorganisation av lantmäteriet (prop. 210/1947; r. skr. nr 388).

Vidare erinrar styrelsen, att i samband med införandet av 1926 års jorddelningslag vissa bestämmelser tillkom rörande de tekniska biträdena. I 1927 års lantmäteriinstruktion intogs nämligen föreskrift om att åt tekniskt biträde fick uppdragas mättnings-, utstaknings- och därmed jämförliga göromål i enlighet med lantmäteristyrelsens närmare föreskrifter. Därjämte föreskrevs i 1928 års arbetsordning för distriktslantmätarna jämte dessas tjänstebiträden, att vid förslag till antagande av tekniskt biträde skulle fogas dels intyg från distriktslantmätare om nöjaktig färdighet i linjestakning, ägomätning och kartritning samt om den föreslagnes lämplighet i allmänhet, dels ock bevis om godkänd prövning inför vederbörande överlantmätare. Sistnämnda prövning reglerades i 1928 års arbetsordning för lantmäterikontoren i länen.

Styrelsen framhåller, att lantmäteriverksamheten kraftigt ökade under 1930- och 1940-talen. Samtidigt därmed utvecklades mätningstekniken, och mera krävande numeriska mätmetoder kom till större användning. Dessa förhållanden gjorde en såväl kvantitativ som kvalitativ upprustning av den tekniska biträdeskåren allt mera nödvändig. Genom Sveriges lantmätareförenings försorg anordnades därför under åren 1943 och 1944 två fortbildningskurser för 63 tekniska biträden. Av kurs tidens två månader ägnades fem veckor åt teoretiska studier samt återstoden åt fältövningar och bearbetning av mätningresultaten från övningarna.

Med anledning av en den 27 november 1945 dagtecknad framställning från Sveriges lantmätareförening uppdrog Kungl. Maj:t åt lantmäteristyrelsen att utreda frågan om utbildningen av tekniska biträden. Styrelsen överlämnade den 1 augusti 1946 utredning med förslag rörande anordnande av tillfälliga kurser för utbildning av tekniska biträden inom lantmäteristaten. Sedan

riksdagen anvisat erforderliga medel, anordnades sju sådana kurser under åren 1946—1950. Därvid deltog 201 elever i 8-månaders utbildningskurser och 129 mätningstekniker i 3-månaders fortbildningskurser. Beträffande utformningen av dessa provisoriska kurser anföres i promemorian följande.

För att få deltaga i utbildningskurs fordrades att vederbörande uppnått minst 18 års ålder. Beträffande deltagarnas kroppsbeskaffenhet gällde, att dessa genom läkarintyg måste styrka sig icke vara behäftade med sjukdom eller lyte som kunde utgöra hinder för statstjänst. I fråga om förkunskaper fordrades avlagd realexamen eller jämförliga kunskaper i de för utbildningen viktigaste ämnena eller genomgången godkänd utbildning vid arméns centrala fältmätskola. Slutligen krävdes minst fem månaders praktisk tjänstgöring hos lantmätare.

För deltagande i fortbildningskurs fordrades, att sökanden tjänstgjort såsom tekniskt biträde sammanlagt minst ett år samt avlagt realexamen eller ägde motsvarande kunskaper i matematik och fysik.

Kurserna för nyutbildning av mätningsteknisk personal omfattade enligt kursplanen 600 lektions- och övningstimmar, fördelade på 4 $\frac{1}{4}$ månader, samt fältövningar i mätningsteknik med bearbetning av mätningsresultaten under 3 $\frac{3}{4}$ månader. Timantalet uppgick i realiteten till sammanlagt 680, därav 115 timmar för matematik, 380 timmar för mätningsteknik, 120 timmar för lantmäterikunskap, 50 timmar för mark- och skogslära samt 15 timmar för fornminnesvård. I alla ämnen utom det sistnämnda erhöll eleverna hemuppgifter, vilka upptog sammanlagt cirka 700 timmar.

Undervisningen var avgiftsfri. Därjämte utgick ett kursarvode av 200 kronor i månaden för deltagare i nyutbildningskurs. Deltagare i fortbildningskurs erhöll före lantmäteriets omorganisation ett arvode av 425 kronor i månaden. Efter omorganisationen har deltagare i fortbildningskurs åtnjutit sina ordinarie löneförmåner samt resekostnads- och traktamentsersättning. Vid exkursioner och fältövningar har ersättning för resekostnader utgått till samtliga deltagare.

Erfarenheter av den provisoriska utbildningen. För att få en uppfattning om mätningsteknikernas användbarhet och kompetens har lantmäteristyrelsen anmodat ett 20-tal distriktslantmätare att yttra sig över sina erfarenheter av den provisoriska utbildningen. Av de lämnade svaren samt styrelsens egna erfarenheter framgår, att utbildningen icke varit tillräcklig för att ge mätningsteknikerna den teoretiska och praktiska grund, som måste fordras av dem. Utbildningen bör därför väsentligt vidgas och fördjupas. Sammanfattningsvis anger styrelsen de mest framträdande önskemålen vara *att* utvidga den teoretiska undervisningen i ämnet matematik och vissa delar av ämnet mätningsteknik samt i ämnen berörande fastighetsbildningens övriga tekniska arbetsmoment, *att* komplettera undervisningen med en kortfattad orientering rörande de ekonomiska bedömningsfrågorna i fastighetsbildningen, *att* fördjupa den rättsliga utbildningen beträffande vissa praktiska arbetsuppgifter, framför allt enklare fastighets- och äganderättsutredning, *att* i väsentlig omfattning komplettera de teoretiska studierna med praktiska tillämpningsövningar, särskilt fältövningar, *samt att* i möjligaste mån bereda eleverna en allsidig och effektiv förpraktik.

Mätningsteknikernas nuvarande arbetsuppgifter. I promemorian erinras om att — enligt 30 § i 1948 års arbetsordning för lantmäteriets distriktsorganisation — mätningsteknisk biträdespersonal i allmänhet må anförtros följande arbetsuppgifter.

Stommätning:

vinkelmätning i lägre ordningars triangelnät efter av lantmätare uppgjord plan;

planläggning av polygonnät vid vanlig mätning;

mätning av polygonnät vid finmätning och vanlig mätning;

planläggning, stakning och mätning av stomlinjenät;

planläggning av höjdmätning vid vanlig mätning;

linjeavvägning vid finavvägning och vanlig avvägning.

Detaljmetning:

planläggning och mätning av mätningslinjenät;

numerisk detaljmetning enligt ortogonal eller polär metod;

grafisk detaljmetning med distanstub och andra instrument;

skogavfattning;

ytavvägning;

mätning av vägar och hägnader.

Utstakning av räta linjer och kurvor samt av väg- och hägnadslotter.

Utmärkande och säkerställande av ägo gränser.

Övriga markeringsarbeten.

Beräkningsarbeten:

koordinatberäkning och utjämning av polygonnät och mätningslinjenät med användning av enklare utjämningsmetoder;

koordinatberäkning av detaljpunkter;

beräkning av utstakningsdata;

arealräkning enligt numeriska och grafiska metoder;

uträkning av ägolotter samt väg- och hägnadslotter.

Upprättande av plan- och höjdkartor med hjälp av vanligen förekommande karteringsinstrument.

Upprättande av förekommande beskrivningar.

Enklare fastighetsutredningar.

Upprättande av sammanställningskartor.

Kontorsgöromål.

Allmänna synpunkter på frågan om utbildningens framtida ordnande. I promemorian framhålles, att lantmäteriväsendet för närvarande befinner sig i snabb utveckling. Sålunda pågår bland annat en ständig förbättring av lantmäteriets tekniska arbetsmetoder. Ett annat karakteristiskt drag i utvecklingen är, att fastighetsbildningen kräver alltmer ökad hänsyn till den samhälleliga verksamheten på närgränsande områden. Lantmäteristyrelsen pekar i detta sammanhang på det betydande inflytande, som den nya byggnadslagstiftningen, verksamheten för jordbrukets rationalisering och den moderna bostadspolitik har på fastighetsbildningen och som i sin tur medför krav på ökad kompetens hos befattningshavarna i lantmäteriväsendet. Även om de ledande och samordnande uppgifterna ankommer på de högskoleutbildade tjänstemännen, kan övriga befattningshavare icke stå främmande för dessa frågor. Styrelsen erinrar, att behovet av orientering i fråga om fastighetsbildningens allmänna inriktning och syftemål särskilt i

ett avseende kommit till klart uttryck. Efter beslut av riksdagen (IX ht 1947 s. 214) inkallades nämligen omkring ett hundratal tekniska biträden i lantmäteristaten till fortbildningskurser i jordbrukets rationalisering under våren 1948.

Lantmäteristyrelsen framhåller i detta sammanhang även, att ändamålet med 1948 års omorganisation av lantmåteridistriktet bland annat var att i möjligaste mån avlasta den högskoleutbildade personalen sådana uppgifter, som kunde anförtros personal med lägre kompetens. I enlighet härmed utför biträdespersonalen i stor utsträckning arbeten, som lantmätarna förut verkställde själva. Utvecklingen går i riktning mot att teknikerna anförtros allt flera maktpåliggande uppgifter. Lantmätarna sysslar redan nu så gott som uteslutande med de mest kvalificerade delarna av förrättningsarbetet och är helt upptagna därav. Den mätningstekniska personalen har att självständigt lösa på dem ankommande uppgifter och befinner sig under långa tider på andra orter än distriktschefen. Mätningsteknikerna måste därför i ej ringa utsträckning själva planlägga sina uppgifter, och det är nödvändigt att de kan lösa dem utan anmärkning.

Lantmäteristyrelsen meddelar vidare, att från vissa håll uttryckts önskemål om en utvidgning av mätningsteknikernas nuvarande arbetsuppgifter. Styrelsen anser emellertid, att gällande bestämmelser på detta område har en vidsträckt och i stort sett lämplig avfattning, även om möjligheter ännu återstår att ytterligare befria den högskoleutbildade personalen från uppgifter, som i stället kan anförtros mätningsteknikerna. Enligt styrelsens mening talar t. ex. övervägande skäl mot att tekniker — såsom vissa distriktslantmätare ifrågasatt — bör erhålla kompetens att utföra enklare legala fastighetsbildningsåtgärder. I samband med pågående revision av fastighetsbildningslagstiftningen torde emellertid komma att prövas, huruvida de legala förrättningarna i större utsträckning än nu bör föregås av förberedande åtgärder, innefattande bland annat utredningar och undersökningar på marken. Om detta visar sig lämpligt, torde på ett naturligt sätt möjligheter öppnas att i vidgad omfattning utnyttja den tekniska personalen till fördel för det allmänna i form av minskade administrationskostnader och snabbare handläggning av förrättningarna. Ur denna synpunkt anser styrelsen viktigt, att teknikerna erhåller en orientering rörande fastighetsbildningsreglernas rättsliga och materiella innehåll. Detta innebär dock icke, att teknikerna skulle få kompetens att utföra legala förrättningar.

Enligt lantmäteristyrelsens mening är frågan om mätningsteknikernas utbildning uppenbarligen även beroende av i vad mån distriktsorganisationen kan erhålla biträde från andra statliga organ vid lösandet av vissa specialuppgifter. Ehuru den framtida utvecklingen i detta avseende är svår att överblicka, anser styrelsen sig kunna utgå från att lantmåteriet i regel kommer att söka utnyttja särskild, från andra organ hämtad sakkunskap för att lösa ett flertal förekommande kulturtekniska uppgifter, t. ex. vägbyggnad av större omfattning, husbyggnad, dikning och dränering, vattenförsörjnings- och avloppsanläggningar. Styrelsen finner det därför vara riktigast

att vid utbildningen av mätningsteknisk personal förutsätta, att i dylika ämnen endast skall erfordras en kort orientering. Därest emellertid senare skulle uppkomma behov av att fortbilda viss del av ifrågavarande personal inom sådant område, bör detta ske genom att inkalla erforderligt antal tekniker till fortbildningskurser.

Sammanfattningsvis anför lantmäteristyrelsen, att huvudändamålet med ifrågavarande undervisning bör vara att utbilda för lantmäteriväsendets och städernas behov erforderliga tekniker men däremot icke att skapa självständigt arbetande eller biträdande förrättningsmän. Utbildningen bör dock icke alltför ensidigt inriktas på mätningstekniska uppgifter utan i möjligaste mån omsluta även andra i fastighetsbildningen ingående element, dock icke sådana, beträffande vilka det kan antagas, att lantmäteriorganisationen i regel kommer att utnyttja utomstående sakkunskap.

Rekryteringsbehov. Lantmäteristyrelsen framhåller, att vid planläggningen av ifrågavarande utbildning måste beaktas storleken av de personalgrupper, som utbildningen varaktigt skall rekrytera. Enligt styrelsens mening bör i detta sammanhang hänsyn tagas icke blott till mätningstekniker och mätningstekniska biträden inom lantmäteristaten utan även till den mätningstekniska personalen i städernas mätningstväsande (stadsingenjörskontoren). Utbildningen bör sålunda få en kapacitet, som minst motsvarar rekryteringsbehovet inom dessa båda personalgrupper, vilka år 1950 omfattade sammanlagt cirka 600 personer men kan bedömas inom en relativt nära framtid behöva utvidgas till cirka 700 personer. Med ledning av vissa beräkningar anser styrelsen, att det sammanlagda rekryteringsbehovet av mätningsteknisk personal till en början sannolikt icke kommer att understiga 10 personer om året. Enligt styrelsens mening torde emellertid behovet komma att närma sig 20 personer, när den nuvarande synnerligen ojämna åldersfördelningen inom personalgrupperna i fråga utjämnats.

Förslag rörande utbildningens omfattning. Vad först beträffar kravet på teoretiska förkunskaper vid ifrågavarande undervisning föreslår lantmäteristyrelsen, att som inträdesfordran skall uppställas realexamen eller därmed fullt jämförlig teoretisk utbildning, varvid genomgången fältmätskola bör räknas som en särskild merit. Vid meritbedömningen bör vidare icke blott betygen i matematik och fysik tillmätas betydelse utan även betygen i allmänbildande ämnen, särskilt svenska språket. Det är enligt styrelsens mening även önskvärt, att stor hänsyn tages till genomgången lantbruksskola eller skogsskola.

I fråga om praktiska förkunskaper framhålles i promemorian, att en relativt omfattande och allsidig förpraktik bör erfordras. På grund av de höga krav, som måste ställas på en mätningstekniker både inom det statliga lantmäteriet och i städerna, bör elev icke vinna inträde till utbildningen med mindre han under förpraktiken visat lämplighet för mätningstekniskt arbete. Förpraktiken bör särskilt på grund därav enligt lantnä-

teristyrelsens mening icke vara kortare än nio månader. Med hänsyn till utbildningsändamålet bör godtagas praktik såväl hos lantmätare som hos mätningssman i stad. Styrelsen anser, att arbete inom jordbruk eller skogsbruk icke kan ersätta praktiken hos lantmätare eller mätningssman. Sådant arbete bör anses som en särskild merit men ej vara obligatoriskt.

Vad härefter angår utbildningens innehåll anför styrelsen, att undervisningen med ledning av vunna erfarenheter bör omfatta tre huvuddelar, nämligen en *mätningsteknisk* ämnesgrupp, en ämnesgrupp omfattande *praktisk fastighetsbildningskunskap* samt en ämnesgrupp omfattande huvudsakligen *författningskännedom*. Styrelsen har vid sin promemoria fogat ett preliminärt förslag till läroplan, utvisande omfattningen av och innehållet i de särskilda läroämnena, som styrelsen anser bör ingå i nämnda ämnesgrupper. Huvuddragen av förslaget framgår av följande sammanställning.

L ä r o ä m n e	Antal timmar			Antal dagar fältövningar
	lektioner	övningar på lärorummet	Summa	
1. Mätningstekniska ämnen				
Matematik	130	30	160	
Mätningsteknik	200	470	670	56
Fotogrammetri	20	45	65	6
2. Praktisk fastighetsbildningskunskap				
Marklära	60	32	92	3
Jordbrukslära	40	24	64	3
Skogslära	40	14	54	6
Fastighetsteknik	40	20	60	3
Planteknik	20	20	40	2
Allmän byggnadslära	30	30	60	2
Naturskydd och fornminnesvård	15	10	25	1
3. Författningskännedom m. m.				
Svenska språket	30	30	60	
Rättslära	30	30	60	
Fastighetsrätt	100	100	200	
Förvaltningskunskap	60	40	100	
Summa	815	895	1 710	82

I fråga om de olika läroämnena anför lantmäteristyrelsen i huvudsak följande.

1. *Mätningstekniska ämnen*. Av grundläggande betydelse för undervisningen i mätningstekniska ämnen är undervisningen i *matematik*. Omfattningen av detta ämne i de provisoriska kurserna har i stort sett varit nöjaktig. För att möjliggöra att de viktigaste ämnesavsnitten inläres grundligare och för att tillgodose behovet av viss utvidgning av ämnet (andragradskurvor, grunderna av funktionsläran, enkla serier) torde den nuvarande undervisningstiden dock böra utvidgas.

Undervisningen i *mätningsteknik* bör innefatta en utförligare och grundligare behandling av samma läroplan som användes vid de provisoriska

kurserna, dock med ökad tyngd på ägomättningsavsnitten samt kontroll och justering av instrument. Detta motiverar en utökning av tiden för den teoretiska undervisningen. I fråga om den praktiska utbildningen i ämnet föreligger behov av betydande utvidgning. Ökningen bör huvudsakligen användas för genomförande av en laga skiftesmätning med tillämpning av enkla mätning förfaranden. I enlighet med framställda önskemål bör vidare undervisningen i ämnesdelen kartografi och ritteknik utökas väsentligt och innesluta även en genomgång av de reproduktionsförfaranden, som kommer till användning vid kartframställning.

Med hänsyn till de fotogrammetriska kartframställningsmetodernas betydelse torde få anses önskvärt att anordna en grundläggande kurs i *fotogrammetri*. Undervisningen bör syfta till en allmän orientering rörande framställningen av fotogrammetriska kartor och mera ingående behandla endast sådana avsnitt därav, som i praktiken ankommer på lantmäteriets lokalorgan.

Med nu föreslagen avgränsning av studierna i matematik, mätningsteknik och fotogrammetri skulle denna ämnesgrupp kräva ett utrymme å läroplanen av sammanlagt cirka 895 timmar på lärorummet och 62 fältövningsdagar.

2. **Praktisk fastighetsbildningskunskap.** Den provisoriska utbildningen av mätningstekniker har hittills varit alltför ensidigt inriktad på mätningsteknik. Det torde därför vara nödvändigt att vid den slutliga utbildningen i vidgad omfattning meddela eleverna undervisning i de för fastighetsbildning på landet och i tätorterna grundläggande ämnena. Denna undervisning har hittills varit inskränkt till kortfattade kurser i mark- och skogslära samt fornminnesvård. Med hänsyn härtill bör anordnas enkla orienterande kurser i *marklära*, *jordbrukslära*, *skogslära*, *fastighetsteknik* (landsbygdsfastigheternas rationella uppbyggnad), *planteknik* (tätortsfastigheternas utformning med hänsyn till samhällets ändamålsenliga bebyggande) samt *naturskydd och fornminnesvård*. Vidare erfordras en kort kurs i *allmän byggnadslära*, innefattande dels en översiktlig framställning rörande olika markslags egenskaper ur byggnadsteknisk synpunkt, dels vissa grunddrag av vägbyggnadsläran.

Enligt läroplanen har den ämnesgrupp, varom här är fråga, fått en omfattning av sammanlagt 395 timmar lektioner och övningar på lärorummet. Vidare har upptagits fältövningar, exkursioner och studieresor under sammanlagt 20 dagar. Ämnesgruppens föreslagna omfattning får anses vara ringa i förhållande till behovet. Tanken är nämligen, att kompetensen på de områden, som undervisningen omfattar, väsentligen skall erhållas genom praktisk verksamhet inom lantmäteriet eller städernas mätningsväsende efter avslutade studier.

3. **Författningskännedom m. m.** De hittills vunna erfarenheterna har visat, att den mätningstekniska personalen i betydligt högre grad än vad som varit möjligt vid de provisoriska kurserna bör få kännedom om den för fastighetsbildningsarbetet grundläggande lagstiftningen samt de administrativa bestämmelserna. Hittills har dylik undervisning huvudsakligen meddelats i ett sammanhängande ämne, benämnt lantmäterikunskap.

För att den mätningstekniska personalen skall kunna i önskvärd omfattning tagas i anspråk för utredningar och undersökningar av rättslig art, bör dess kunskaper i *svenska språket* något utbyggas utöver realexamensnivån. Undervisningen bör främst taga sikte på att bibringa eleverna färdighet i skriftlig framställning.

Vad den rättsliga utbildningen beträffar bör denna syfta till att meddela översiktlig kännedom om innehållet i de lagar och författningar, som regle-

rar fastighetsbildningen, främst jorddelningslagen, sammanläggningslagen, fastighetsbildningslagen och väglagstiftningen. En översikt av byggnadslagstiftningen har förutsatts komma att meddelas i ämnet planteknik. Den tillämpade rättsliga undervisningen synes böra inrymmas i ett ämne, kallat *fastighetsrätt*. För studier i detta ämne fordras emellertid en kortfattad genomgång av vissa grundläggande rättsregler, särskilt reglerna om laga fång samt om lagfart och inteckning. Denna undervisning, som föreslås inrymd i ämnet *rättslära*, bör ge kompetens att företaga enklare äganderättsutredningar och andra undersökningar i domsagornas fastighetsböcker. Den undervisning i fastighetsbildningens historiska utveckling, som erfordras för att den mätningstekniska personalen skall kunna utföra enklare fastighetsutredningar, bör lämpligen inordnas i läroämnet fastighetsrätt.

Förrättningshandläggningen och arbetet i allmänhet inom lantmäteriet och städernas mätningstväsande regleras förutom i lagar och författningar av en stor mängd administrativt utfärdade bestämmelser. Dessa ämnesdelar bör sammanföras till ett ämne, kallat *förvaltningskunskap*.

Den rättsliga ämnesgruppen skulle med den sålunda skisserade utformningen komma att omfatta sammanlagt 420 timmars undervisning på lärorummet. Härav torde ungefär halva tiden böra ägnas åt tillämpningsövningar, delvis förlagda till länslantmäterikontor och domsaga.

I detta sammanhang bör anmärkas, att lantmäteristyrelsen vid sin skrivelse den 27 november 1950 fogat ett protokollsutdrag, utvisande bland annat en vid styrelsens behandling av ifrågavarande ärende av *byråchefen E. O. T. Ågren uttalad särskild mening*. Ågren anför, att han anser de föreslagna lärokurserna, särskilt i rättsliga ämnen, mera omfattande än som erfordras för att tillgodose det avsedda ändamålet. Enligt hans mening är det även lämpligare att grunda undervisningen på längre förpraktik — t. ex. 2 å 3 år — än den i ärendet föreslagna. Ågren förklarar sig emellertid icke kunna bedöma, huruvida en sådan ordning är genomförbar med hänsyn till arbetsmarknadsläget.

Förslag rörande utbildningens organisation. Lantmäteristyrelsen framhåller, att mätningsteknikernas provisoriska utbildning skett i forcerat tempo för att tillfredsställa behovet av nyrekrytering i samband med lantmäteriets omorganisation. Undervisningen, som bedrivits praktiskt taget utan avbrott under en tid av 8 månader, har kännetecknats av en betydande studietrötthet hos eleverna under den senare delen av kursen. Vid planläggning av den nya utbildningen är det därför enligt styrelsens mening ett framträdande krav, att den totala studietiden göres tillräckligt lång. Detta anses så mycket mera nödvändigt som undervisningen icke kan få karaktären av högskolemässiga föreläsningar utan snarast bör bedrivas som lektioner på realskolestadiet.

Ur angivna synpunkter föreslår styrelsen, att den nya utbildningen i fråga om terminsindelning m. m. skall utformas enligt vad som erfarenhetsmässigt visat sig lämpligt vid liknande undervisning. Utbildningen bör sålunda ansluta sig till den normala indelningen av studieåret i *en hösttermin* och *en vårtermin*. Höstterminen föreslås skola omfatta tiden den 1 september—den 15 december och vårterminen tiden den 15 januari—den 15

maj. Under vårterminen bör minst två veckor reserveras för tentamina och förberedelser för dessa. Härutöver erfordras löpande prov under terminerna. Under dessa förutsättningar skulle av studieåret återstå en effektiv tid av cirka 27 veckor. Med den föreslagna fördelningen av studietiden mellan lektioner och övningar på lärorummet bör enligt styrelsens mening den normala veckobelastningen icke avsevärt överstiga 30 timmar. Ett normalt läsår skulle alltså komma att omfatta cirka 800 timmar lektioner och övningar. Det skulle följaktligen vara möjligt att organisera den nya utbildningen på två normala läsår.

I fråga om organisationen av *fältövningarna* föreslår lantmäteristyrelsen, att mellan de två läsåren skall under tiden den 15 maj—den 1 september inläggas en sommartermin, varunder huvuddelen av övningarna skall anordnas.

Lantmäteristyrelsen har i detta sammanhang framlagt resultatet av en preliminär undersökning av *l ä r a r b e h o v e t* för ifrågavarande utbildning. Rörande resultatet av denna undersökning anför styrelsen huvudsakligen följande.

Undervisningen i *mätningsteknik* måste handhas av en heltidsanställd lärare med högskoleutbildning (lantmäterieexamen) samt vidsträckt erfarenhet av praktiska geodetiska arbeten både på landsbygden och i tätorterna. Det är enligt styrelsens mening knappast möjligt att dessutom anförtra denne lärare undervisningen i matematik och fotogrammetri. Härför bör i stället anlitas särskilda deltidsanställda lärare.

Vad beträffar undervisningen i *praktisk fastighetsbildningskunskap* anser styrelsen lärarfrågan mera svårbedömd. Det torde emellertid vara möjligt, att undervisningen antingen i ämnena marklära och jordbrukslära eller i ämnena marklära och skogslära ombesörjes av samme lärare. Samma person kan knappast med fördel undervisa i både jordbrukslära och skogslära. Ämnena fastighetsteknik och planteknik torde däremot mycket väl kunna omhänderhas av samme lärare, vilken i så fall måste vara lantmätare. För ämnet naturskydd och fornminnesvård fordras tillgång till en specialist. Ingen av de lärare, som behövs för ämnesgruppen praktisk fastighetsbildningskunskap, förutsättes bli heltidsutnyttjad.

Vad slutligen angår ämnesgruppen *författningskännedom m. m.* förordrar styrelsen, att undervisningen skall uppdelas så, att ämnet svenska språket anförtros åt en språkman, medan övrig undervisning uppdelas på en lärare, som omhänderhar ämnena rättslära och fastighetsrätt, och en, som sköter undervisningen i förvaltningskunskap. Båda de sistnämnda lärarna bör enligt styrelsens bedömning vara lantmätare. Styrelsen anser det dock kunna ifrågakomma att i viss utsträckning anlita en jurist. Samtliga de lärare, som skulle komma att knytas till undervisningen i ämnesgruppen författningskännedom m. m., beräknas bli deltidsanställda.

I promemorian diskuteras slutligen frågan om *f ö r l ä g g n i n g e n* av ifrågavarande kursverksamhet. Enligt lantmäteristyrelsens mening är det avgörande härvid att utröna, huruvida någon av nu befintliga läroanstalter har tillgång till lärare, lokaler och utrustning, som med fördel kan utnyttjas vid utbildningen av mätningstekniker. Styrelsen meddelar, att de läroanstalter, som i detta avseende kan komma i fråga, torde vara de högre tek-

niska läroverken eller fackskolorna, de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, de lägre skogliga undervisningsanstalterna (skogsskolorna) samt statens skogsmästarskola.

En preliminär undersökning har enligt lantmäteristyrelsen givit vid handen, att vid samtliga nämnda läroanstalter endast i begränsad omfattning förekommer undervisning, som direkt skulle kunna utnyttjas vid ifrågavarande utbildning. Om anslutning sker till någon av dessa anstalter, måste därför en väsentlig omläggning av undervisningen där äga rum.

Vad först beträffar *de högre tekniska läroverken* anföres, att anslutningsmöjligheter främst torde föreligga vid en byggnadsteknisk fackskola. Vid byggnadstekniska fackskolan inom högre tekniska läroverket i Stockholm meddelas sålunda undervisning i matematik, ritteknik, fältmätning och svenska språket. Kursen i fältmätning är emellertid helt otillräcklig för lantmäteriets behov. Styrelsen anser därför, att förefintligheten av denna undervisning icke i och för sig kan motivera en anslutning. Även i vad gäller *lantbruksundervisningsanstalterna* och *skogsskolorna* är anslutningsmöjligheterna små. Den undervisning, som där meddelas i marklära samt andra ämnen på jordbrukets och skogsbrukets områden, är nämligen endast i ringa grad anpassad efter lantmäteriets behov.

I fråga om *statens skogsmästarskola* framhåller styrelsen, att undervisningen där omfattar flera av de ämnen, som föreslagits skola ingå i mätningsteknikernas utbildning. Styrelsen har även i några fall anställt skogsmästare som mätningstekniker. Dessa befattningshavare, som erhållit kompletterande utbildning i mätningsteknik, har emellertid sysselsatts med arbetsuppgifter, som är ganska olika dem som vanligen förekommer inom lantmäteriet och städernas mätningstväsande. Med hänsyn härtill och på grund av omständigheterna i övrigt anser styrelsen, att även en anslutning till skogsmästarskolan skulle möta betydande svårigheter.

Sammanfattningsvis uttalar styrelsen, att den preliminära undersökningen knappast ger vid handen, att väsentliga fördelar skulle kunna vinnas vid någon form av ansluten utbildning. Styrelsen framhåller dock, att denna undersökning icke kan anses tillräcklig. Närmare prövning av möjligheten till anslutning torde emellertid knappast kunna ske inom styrelsen, utan för denna uppgift erfordras en särskild utredning med tillgång till expertis från, bland andra, överstyrelsen för yrkesutbildning.

Med utgångspunkt från vad sålunda anförts förordas i promemorian, att ifrågavarande utbildning till en början skall anordnas under *lantmäteristyrelsens ledning* men att — sedan ytterligare erfarenhet vunnits — frågan om utbildningens anslutning till viss läroanstalt skall upptagas till förnyad prövning. Till stöd för denna uppfattning framhåller styrelsen, att många fördelar, icke minst beträffande elevrekryteringen, vunnits genom att de hittillsvarande provisoriska utbildningskurserna organiserats under styrelsens överinseende. För den föreslagna lösningen talar enligt styrelsens mening även det förhållandet, att styrelsen behöver förfoga över lämplig utbildningsorganisation för efterutbildning av de snabbutbildade teknikerna.

B. Yttrandena.

Behovet av en förbättrad utbildning av lantmäteritekniska biträden vitsordas allmänt i de yttranden, där frågan berörts. I ett stort antal yttranden förordas också i huvudsakliga delar de förslag, som framlagts i lantmäteristyrelsens promemoria. Åtskilliga erinringar framföres emellertid såväl beträffande principerna för den föreslagna kursverksamheten som i fråga om olika detaljspörsmål.

Vad angår utbildningens allmänna riktlinjer framhåller sålunda *Lantmäteriteknikernas riksförening* och *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund* — vilka godtagit lantmäteristyrelsens förslag — att det varit önskvärt, att utbildningen givits en större omfattning, så att eleverna kunde bibringas fördjupade kunskaper i ett flertal ämnen. Å andra sidan ifrågasätter *överlantmätarna i Gotlands, Älvsborgs och Örebro län* om den föreslagna utbildningen icke är alltför omfattande och dyrbar med hänsyn till den nytta den kan beräknas medföra.

Vidare påpekar *överstyrelsen för yrkesutbildning*, att promemorian icke innehåller någon utredning av frågan, huruvida samma kompetenskrav bör ställas på personalen inom städernas mätningsväsende som på personalen inom lantmäteriväsendet. Överstyrelsen ifrågasätter därför, om icke denna fråga bör närmare utredas. *Svenska kommunal-tekniska föreningen* anser för sin del, att målsättningen för den föreslagna utbildningen är oklar. Denna är enligt föreningens mening organiserad närmast med tanke på lantmäteriväsendets behov. Innan frågan om teknikernas blivande verksamhetsområde är avgjord, anser föreningen det icke möjligt att taga ställning till utbildningsfrågan. Föreningen kan därför ej tillstyrka, att utbildningsförslaget antages i föreliggande skick. Enligt *Svenska stadsförbundets* mening bör man överväga en differentiering av utbildningen av mätningstekniker för lantmäteriväsendets och för de kommunala mätningorganens behov. Om man väljer en enhetlig utbildning för de båda kategorierna är det emellertid nödvändigt att utbildningsverksamheten verkligen får en sådan omfattning, att den kan fylla både det statliga och det kommunala behovet av mätningstekniker. Styrelsen anser, att eljest en ur det allmännas synpunkt mindre önskvärd konkurrens om dessa befattningshavare kan befaras uppstå. Även i *andra yttranden* beröres frågan om en differentiering av utbildningen. *Sveriges lantmätareförening* uttalar, att den del av utbildningen, som faller utanför det rent mätningstekniska området, i stort sett torde bli utan värde för personal, som får anställning utom det statliga lantmäteriväsendet.

I *flera yttranden* framhålles vidare, att undervisningen icke bör syfta till att utbilda mätningstekniker, som självständigt skall kunna handlägga vissa förrättningar. Sålunda uttalar *Sveriges lantmätareförening*, att teknikerna icke bör få anlitas för medverkan vid bedömning av fastighetsbildningsfrågor. Föreningen erinrar om att lantmäteristyrelsen i sin promemoria

förutsatt, att revisionen av fastighetsbildningslagstiftningen kommer att ge ökade möjligheter att utnyttja teknikerna, exempelvis vid vissa förundersökningar. I motsats till styrelsen anser föreningen emellertid icke, att en sådan anordning skulle medföra några fördelar i form av minskade administrationskostnader eller snabbare handläggning. Föreningen befarar, att anordningen i stället skulle skapa en ökad byråkratisering. Med hänsyn härtill bör enligt föreningens mening en klar gräns uppdragas mellan lantmätarens och teknikerns arbetsområden. Liknande synpunkter anföres av *överlantmätarna i Skaraborgs, Örebro och Gävleborgs län*. Härjämte förklarar sig *överlantmätarna i Jönköpings, Göteborgs och Bohus samt Västmanlands län* instämma i föreningens uttalanden i frågan.

Beträffande kravet på teoretiska förkunskaper förordas lantmäteristyrelsens förslag i *så gott som samtliga yttranden*, vari denna fråga berörts. Härvid understryker *Lantmäteriteknikernas riksförening* och *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund*, att realexamen bör uppställas som minimifordran för tillträde till undervisningen. De ifrågasätter även, om icke därvid bör fordras minst betyget AB i ämnena matematik och fysik.

Lantmäteristyrelsens förslag om att praktiska förkunskaper skall ha inhämtats under en tid av minst nio månader tillstyrkes av *överlantmätarna i Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs och Skaraborgs län*. I *överbäggande antalet yttranden* framhålles emellertid, att den föreslagna praktiktiden är otillräcklig för att bereda eleverna nödvändiga förkunskaper. Denna åsikt uttalas sålunda av *styrelsen för statens skogsmästarskola, sexton av överlantmätarna, Sveriges lantmätareförening* samt *Lantmäteriteknikernas riksförening* och *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund*. Av nämnda remissinstanser förordas *skogsmästarskolans styrelse* och *överlantmätaren i Kristianstads län* en praktiktid av åtminstone två år, medan flertalet av de övriga föreslår en tid av omkring ett år.

Beträffande förpraktikens natur tillstyrkes lantmäteristyrelsens förslag i *flertalet nyss berörda yttranden*. *Styrelsen för statens skogsmästarskola* anser emellertid, att av praktiktiden ett år bör utgöras av praktik inom skogs- och jordbruk. *Överlantmätaren i Västernorrlands län* framhåller, att förpraktiken bör omfatta minst ett års obligatorisk tjänstgöring hos lantmätare. Även han ifrågasätter dock, om icke krav bör uppställas jämväl på praktik i jord- och skogsbruk. Vidare framhåller *överlantmätaren i Kronobergs län*, att en praktiktid av endast nio månader förutsätter, att praktiken fullgöres i distrikt med omväxlande arbeten och hos lantmätare, som är särskilt lämpliga att undervisa. *Lantmäteriteknikernas riksförening* och *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund* uttalar för sin del, att av förpraktiken en tid av minst 2 å 3 månader bör fullgöras vid distriktskontor eller liknande. Även *överlantmätaren i Värmlands län* framhåller vikten av att praktiken i erforderlig utsträckning omfattar kontorsgöromål.

I detta sammanhang torde slutligen få nämnas, att *styrelsen för statens skogsmästarskola* föreslår, att genomgång av skogsmästarskolan jämte real-

examen och ett års mätningsspraktik skall ge kompetens för inträde direkt till den föreslagna utbildningens andra årskurs eller vid början av dess sommartermin.

Vad härefter angår utbildningens innehåll tillstyrker *övervägande flertalet remissinstanser* den föreslagna uppdelningen på tre ämnesgrupper, nämligen mätningstekniska ämnen, praktisk fastighetsbildningskunskap och författningsskänedom m. m. I *åtskilliga yttranden* betonas emellertid, att utbildningens tyngdpunkt bör läggas på den mätningstekniska ämnesgruppen. Med hänsyn härtill förordas vissa ändringar av den föreslagna läroplanen för att bättre tillgodose angivna syfte.

Sålunda förordar *Sveriges lantmätareförening*, att ämnena matematik, mätningsteknik, fotogrammetri, naturskydd och fornminnesvård samt svenska språket, rättslära och förvaltningskunskap skall erhålla ungefär den omfattning, lantmäteristyrelsen föreslagit. Undervisningen i planteknik bör möjligen något utökas samt uteslutande inriktas på de tekniska problemen. Till detta ämne bör även hänföras enklare fältundersökningar beträffande vatten och avlopp. I den mån inbesparing av tid kan göras på övriga ämnen, bör denna komma ämnena matematik och mätningsteknik till godo. Föreningen föreslår härvidlag, att undervisningen i ämnena marklära, jordbrukslära och skogslära endast skall vara av allmänt orienterande karaktär samt icke ges större omfattning än undervisningen i mark- och skogslära vid de tidigare provisoriska kurserna. Ämnet fastighetsteknik föreslås skola utgå ur läroplanen och ersättas med en enkel orientering. Om ämnet planteknik erhåller den omfattning, föreningen föreslagit, bör även allmän byggnadslära kunna uteslutas från läroplanen. Vidare bör undervisningen i ämnet fastighetsrätt avsevärt kunna inskränkas samt endast åsyfta att ge eleverna kompetens att verkställa enklare fastighetsutredningar och upprätta sammanställningskartor. Föreningen ifrågasätter slutligen, om icke ämnena fastighetsteknik, rättslära och fastighetsrätt skulle kunna sammanföras till ett ämne, benämnt lantmäterikunskap.

Till de av föreningen sålunda framförda åsikterna ansluter sig *överlantmätarna i Jönköpings, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Västmanlands län*. Även *överlantmätarna i Uppsala, Älvsborgs och Värmlands län* ifrågasätter en viss omläggning av läroplanen till förmån för den mätningstekniska ämnesgruppen.

Jämväl i övrigt framföres i remissyttrandena åtskilliga synpunkter på frågan om läroplanens utformning. Bland dessa må här återgivas följande.

Lantmäteriteknikernas riksförening och *Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund* uttrycker sin tillfredsställelse över att läroplanen upptager ämnena fastighetsteknik och fastighetsrätt. Organisationerna framhåller, att teknikerna måste ha insikter i dessa ämnen för att rätt kunna bedöma ändamålsenligheten och riktigheten av andra åtgärder, som de i praktiken har att taga ställning till.

Däremot anser *överlantmätaren i Skaraborgs län*, att ämnet fastighetsteknik torde kunna utgå ur läroplanen samt ämnena rättslära och fastig-

hetsrätt beskäras. Dessa inskränkningar föreslås skola kompenseras genom två månaders obligatorisk tjänstgöring på länslantmäterikontor under något av de två närmaste åren efter avslutad utbildning.

Överlantmätaren i Gävleborgs län uttalar, att en minskning av den teoretiska undervisningen bör kunna ske, särskilt beträffande ämnena marklära och fastighetsrätt men även i fråga om jordbrukslära, skogslära och fastighetsteknik. Fördjupade kunskaper i dessa ämnen anses böra inhämtas genom fortbildningskurser och i den praktiska verksamheten. *Överlantmätaren i Stockholms län* finner läroplanen alltför överlastad för att kunna genomföras på avsedd tid. Med hänsyn härtill föreslår han, att en begränsning skall ske av undervisningen i marklära, fastighetsrätt och förvaltningskunskap. Vidare uttalar *överlantmätaren i Östergötlands län*, att lärokurserna i fastighetsteknik och planteknik samt i ämnesgruppen författningskännedom möjligen är mer omfattande än vad som erfordras.

Å andra sidan framhåller *överlantmätaren i Kopparbergs län*, att lärokurserna i marklära, jordbrukslära och skogslära icke bör ges mindre omfattning än vad lantmäteristyrelsen föreslagit. Han uttalar vidare, att införandet av undervisning i fastighetsteknik och författningskännedom otvivelaktigt innebär ett betydelsefullt framsteg och skapar ökade förutsättningar för en allsidig biträdes hjälp åt lantmätarna. Även *överlantmätaren i Södermanlands län* påpekar värdet av undervisning i författningskännedom.

Överlantmätaren i Jämtlands län anser för sin del, att studietiden i jordbrukslära och skogslära bör utökas till ungefär den dubbla. Minskning anses i stället kunna ske beträffande ämnena fastighetsrätt och förvaltningskunskap.

Viss komplettering av undervisningen i jordbrukslära och allmän byggnadslära förordas av *överlantmätaren i Norrbottens län*. Samma åsikt framföres av *överlantmätaren i Kristianstads län*, såvitt angår byggnadsläran.

I detta sammanhang torde slutligen få nämnas, att *vissa remissinstanser* framhållit önskvärdheten av att ifrågavarande utbildning skall omfatta även maskinskrivning och enklare kontorsgöromål. *Överlantmätaren i Värmlands län* förordar vidare införande av undervisning i arbetsledarkunskap.

Åtskilliga av de förslag, som framlagts i nu redovisade remissyttranden, förutsätter organisatoriska ändringar i den av lantmäteristyrelsen förordade utbildningen.

Vad beträffar frågan om kursverksamhetens förläggning har *samtliga de remissinstanser, som behandlat denna fråga*, tillstyrkt eller lämnat utan erinran lantmäteristyrelsens förslag om att verksamheten tills vidare icke skall anslutas till någon redan befintlig läroanstalt utan anordnas under styrelsens ledning. Några av sagda remissinstanser — bl. a. *Sveriges lantmätareförening* — uttalar emellertid i detta sammanhang, att verksamheten i princip bör förläggas till ett tekniskt läroverk. Gentemot denna åsikt framhåller *överstyrelsen för yrkesutbildning*, att den föreslagna läroplanen i så hög grad avviker från de tekniska läroverkens kursplaner, att man icke skulle vinna mycket genom att ansluta ifrågavarande utbildning till dessa

läroverk. *Styrelsen för statens skogsmästarskola* påpekar för sin del, att utbildningsmålet vid skogsmästarskolan är alltför avvikande för att mätningsteknikerkursen med någon fördel skulle kunna förläggas dit.

I *några remissyttranden* har framförts tanken, att ifrågavarande utbildning till viss del borde kunna anordnas i form av k o r r e s p o n d e n s u n d e r v i s n i n g. Sålunda anför t. ex. *Sveriges lantmätareförening*, att förutsättningarna för ett gott resultat av sådan undervisning synes vara särskilt gynnsamma i förevarande fall. En motsatt uppfattning uttalas av *överlantmätaren i Värmlands län*.

Behovet av e f t e r u t b i l d n i n g såväl för de mätningstekniker, vilka genomgått tidigare provisoriska kurser, som för dem, vilka kommer att åtnjuta nu ifrågavarande undervisning, framhålles i *ett flertal yttranden*. I några av dessa påpekas, att korrespondensundervisning bör kunna komma till användning även vid sådan senare utbildning.

Slutligen bör nämnas, att *Sveriges lantmätareförening* i sitt yttrande föreslår, att inom lantmäteriväsendet skall skapas en motsvarighet till den s. k. långa vägen för utbildning av officerare. En högt kvalificerad mätningstekniker bör sålunda enligt föreningens mening ha möjlighet att genom högskolestudier utbilda sig till lantmätare.

C. Lantmäteristyrelsens framställning den 30 augusti 1952.

Allmänna synpunkter. Lantmäteristyrelsen bemöter inledningsvis den kritik, som i vissa remissyttranden riktats mot styrelsens förslag, att samma utbildning skall ges mätningstekniker för såväl lantmäteriväsendets som de kommunala mätningensorganens behov. Styrelsen förklarar sig icke för närvarande vara beredd att föreslå en differentiering av utbildningen för dessa två personalkategorier. Anledningen härtill är bland annat den, att eleverna vid inträde i kursen ofta icke själva torde vara beredda att välja mellan olika utbildningslinjer. Vidare anser styrelsen det vara fullt klart, att alla de föreslagna ämnena är av betydelse icke blott för lantmäteristatens blivande befattningsshavare utan även för tjänstemän i det kommunala mätningensväsendet. En differentiering torde i varje fall knappast ha någon betydelse för det första läsåret, varom här närmast är fråga. De ämnen — marklära, jordbrukslära och skogslära — i vilka en minskning av läroplanen skulle kunna tänkas för städernas mätningstekniker, är nämligen endast av ringa omfattning. På grund härav och då den föreslagna undervisningen bättre än någon annan i riket förekommande utbildning synes tillgodose även städernas behov, hör enligt styrelsens mening frågan om undervisningens differentiering icke tagas upp förrän erfarenheter av den nya kursformen föreligger.

I detta sammanhang erinrar lantmäteristyrelsen vidare, att i några remissyttranden gjorts gällande, att den föreslagna utbildningen är avsedd att skapa mätningstekniker, som självständigt skall kunna handlägga vissa för-

rättningar. Med anledning härav påpekar styrelsen, att dessa uttalanden synes bero på missförstånd. Utbildningen i vissa tekniskt-ekonomiska och rättsliga ämnen har nämligen enbart utformats med tanke på att ge vederbörande tjänstemän en allmän uppfattning om innebörden av lantmåteriets och stadsmättningsväsendets arbetsuppgifter. Styrelsen understryker, att utbildningen under inga förhållanden är tillräcklig för en tjänsteman, som har att självständigt pröva fastighetsbildningens materiella eller rättsliga problem.

Förslag till ändringar i läroplanen m. m. Lantmäteristyrelsen erinrar, att så gott som samtliga remissinstanser ansett undervisningens tyngdpunkt böra läggas på den mätningstekniska ämnesgruppen. I några yttranden har vidare anförts, att ämnesgruppen författningskännedom m. m. fått en något för stor omfattning. Med hänsyn härtill framhåller styrelsen, att den rättsliga utbildningen syftar till att meddela en översiktlig kännedom om innehållet i de lagar och författningar, som reglerar fastighetsbildningen. En sådan kännedom får anses nödvändig, om mätningsteknikerna på egen hand skall kunna verkställa enklare äganderättsutredningar och upprätta sammanställningskartor. Styrelsen är emellertid beredd att föreslå en viss ändring av läroplanen såvitt avser ämnena *fastighetsrätt* och *förvaltningskunskap*. Sålunda förordar styrelsen, att undervisningen i dessa ämnen skall inskränkas, nämligen beträffande fastighetsrätt från 100 till 60 lektionstimmar och från 100 till 60 övningstimmar samt beträffande förvaltningskunskap från 60 till 30 lektionstimmar och från 40 till 30 övningstimmar. Härigenom kommer det totala timantalet att minskas till 745 lektionstimmar och 845 övningstimmar i enlighet med följande fördelning.

	Lektions- timmar	Övnings- timmar	Summa timmar
<i>Första årskursen:</i>			
Höstterminen	260	132	392
Vårterminen	210	198	408
<i>Andra årskursen:</i>			
Höstterminen	100	325	425
Vårterminen	175	190	365
Summa	745	845	1 590

Lantmäteristyrelsen framhåller att, i avvaktan på närmare erfarenheter, en ny utbildningskurs bör påbörjas endast vartannat år. Enligt styrelsens mening möter vidare vissa svårigheter, när det gäller att bestämma *elevantalet*. Härvid måste nämligen hänsyn tagas till beräknad avgång och erforderliga utvidgningar inom lantmäteristaten samt förhållandet inom städernas mättningsväsende. Styrelsen anser det dock vara klart, att det samlade rekryteringsbehovet år 1955 — då en första kurs kan beräknas vara avslutad — icke understiger 30 mätningstekniker. På grund härav föreslår styrelsen, att elevantalet skall fastställas till 30.

Kostnadsberäkningar och anslagsäskanden. Med utgångspunkt från det anförda framlägger lantmäteristyrelsen vissa kostnadsberäkningar rörande en under styrelsens direkta ledning organiserad utbildningskurs, vilken är avsedd att taga sin början hösten 1953 och avslutas försommaren 1955. Enligt styrelsens beräkningar uppgår kostnaderna för kursen till sammanlagt 347 330 kronor, därav 235 110 kronor för budgetåret 1953/54 och 112 220 kronor för budgetåret 1954/55. Styrelsen hemställer, att för förstnämnda budgetår skall till ändamålet anvisas ett belopp av 235 000 kronor. Av detta belopp hänför sig 125 000 kronor till vissa utgifter av engångsnatur och 110 000 kronor till löpande utgifter.

Lantmäteristyrelsens kostnadsberäkningar framgår av följande sammanställning.

	Budgetåret 1953/54	Budgetåret 1954/55
1. Lön till föreståndaren	22 890	22 890
2. Arvode till föreståndaren.....	3 000	3 000
3. Arvodet till övriga lärare.....	13 840	12 420
4. Arvodet till assistenter	6 130	8 660
5. Rese- och traktamentskostnader för lärare och assistenter	3 500	4 500
6. Bidrag åt elever	49 750	49 750
7. Lokaler och expenser.....	11 000	11 000
8. Utrustning.....	125 000	—
	<hr/>	<hr/>
Summa kronor	235 110	112 220
Totalsumma för kursen kronor		347 330

Beträffande de olika posterna i sammanställningen anför styrelsen i huvudsak följande.

1 och 2. Styrelsen anser, att till föreståndare för kursen bör utses en lantmätare med stor erfarenhet av förrättnings- och mättningsverksamhet. Denne kommer att få en hel del arbetsuppgifter av administrativ art men torde trots detta även kunna åtaga sig undervisningen i mätningsteknik under förutsättning att han erhåller heltidsanställning. På grund av de kvalifikationer föreståndaren bör besitta, synes han böra vara distriktslantmätare. Utöver lön som sådan (lönegrad Ca 32) bör han även åtnjuta arvode, beräknat till 3 000 kronor för år.

3 och 4. Övriga lärare förutsättes skola avlönas enligt timberäkning samt föreslås därvid skola erhålla 35 kronor för lektionstimme, 15 kronor för övningstimme och 60 kronor för fältövningsdag. — En assistent beräknas skola tjänstgöra vid varje övningstimme samt varje fältövningsdag, dock att vid fältövningarna i mätningsteknik under sommarterminen två assistenter erfordras. Assistenterna föreslås skola åtnjuta 12 kronor för övningstimme och 35 kronor för fältövningsdag.

Vid kostnadsberäkningen av lärar- och assistentarvodena har de arvoden, som belöper på sommarterminen, uppdelats med hälften å vardera av budgetåren 1953/54 och 1954/55. Sommarterminen kommer nämligen att fördela sig på båda budgetåren.

5. Till såväl lärare som assistenter beräknas under fältövningarna skola utgå rese- och traktamentsersättningar enligt allmänna resereglementet. Då någon exakt beräkning av dessa utgifter icke kan företagas, får de angivna beloppen betraktas som preliminära.

6. Styrelsen finner det ofrånkomligt, att eleverna erhåller dels rese- och traktamentsersättningar i samband med fältövningarna, dels stipendier under terminerna. Såvitt styrelsen har sig bekant, förekommer sådana bidrag till elever även inom annan likartad statlig utbildningsverksamhet. Stipendierna har ansetts böra uppgå till 150 kronor för månad och elev under terminerna (7,5 månader per läsår) eller till sammanlagt 33 750 kronor för varje budgetår. Rese- och traktamentsersättningar per elev har beräknats till 8 kronor för dag och 4 kronor för natt under fältövningarna, motsvarande ett belopp av 16 000 kronor för vardera budgetåret.

7. Utbildningen är avsedd att förläggas till Stockholm med hänsyn särskilt till att erforderliga lärarkrafter icke finnes att tillgå annorstädes i landet. Lokalkostnaderna förutsättes till väsentlig del skola belasta byggnadsstyrelsens anslag. På lantmäteriväsendet beräknas sålunda endast skola belöpa kostnaderna för städning, bränsle, lyse och vatten, vilka beräknas uppgå till 4 000 kronor för budgetår. Härtil kommer kostnaderna för telefoner och transporter m. m. samt för undervisningsmateriel m. m. Dessa kostnader beräknas uppgå till 1 500 respektive 5 500 kronor för ettvar av budgetåren.

8. Under första budgetåret erfordras för utrustning ett anslag av engångsnatur. Styrelsen anser, att utrustning i viss omfattning kan tillhandahållas såsom lån från lantmäteristatens förråd. På grund härav kan anslaget begränsas i en utsträckning, som eljest icke varit möjlig. Viss anskaffning är dock ofrånkomlig. Kostnaderna härför beräknas uppgå till 86 000 kronor för instrument, 16 000 kronor för räknemaskiner, 3 000 kronor för böcker och tabeller samt 20 000 kronor för möbler och armatur.

III. Utbildning av lantmäteriväsendets kontorspersonal m. fl.

Nyutbildning av kontorspersonal. Av den inledningsvis lämnade redogörelsen framgår, att riksdagen sedan flera år anvisat medel för utbildning av kontorsbiträden hos lantmätare. För innevarande budgetår har sålunda för ändamålet anvisats ett anslag av 17 000 kronor. Förutom detta anslag har Kungl. Maj:t ställt till lantmäteristyrelsens förfogande ett belopp av högst 6 600 kronor av en å tidigare anvisat anslag befintlig reservation. Av de för budgetåret 1952/53 sålunda disponibla medlen om sammanlagt 23 600 kronor har 14 100 kronor avsetts för en kurs för nyutbildning av cirka 30 kontorsbiträden.

I sin skrivelse den 30 augusti 1952 hemställer *lantmäteristyrelsen*, att för nyutbildning av kontorspersonal skall för budgetåret 1953/54 anvisas ett belopp av 14 100 kronor. Styrelsen meddelar, att under senare år 30 personer årligen genomgått sådan utbildning. Den engångsrekrytering, som förut-sattes vid 1948 års omorganisation av lantmäteriväsendet, skulle därför redan ha varit verkställd, om icke avgången av kontorspersonal varit så betydande. Sedan den 1 januari 1948 har styrelsen nämligen varit nödsakad att på deras egen begäran entlediga icke mindre än omkring 150 kvalificera-

de biträden. Denna för lantmäteriverksamheten synnerligen störande avgång av personal kan enligt styrelsens mening icke hejdas på annat sätt än genom omprövning av biträdenas löneställning. Intill dess denna fråga blivit löst, ser styrelsen ingen annan utväg än att fortsätta med nyutbildning av kontorspersonal. En kurs omfattande 30 elever bör därför ordnas även under budgetåret 1953/54. Styrelsen beräknar, att kostnaderna för en dylik kurs liksom under innevarande budgetår kan begränsas till 14 100 kronor.

Vidareutbildning av kontorspersonal. Av det för utbildning av lantmäteriväsendets kontorspersonal för budgetåret 1952/53 disponibla beloppet om sammanlagt 23 600 kronor har 9 500 kronor avsetts för en kurs för vidareutbildning av cirka 15 kontorsbiträden vid distriktskontoren. I sistnämnda belopp har inräknats den till 3 000 kronor uppgående kostnaden för kompendier.

Lantmäteristyrelsen hemställer i skrivelsen den 30 augusti 1952, att till tre fortbildningskurser, envar om 15 deltagare, måtte för budgetåret 1953/54 anvisas sammanlagt 19 500 kronor. Därvid anför styrelsen, att syftet med kurserna är att för varje lantmäteridistrikt säkerställa tillgången till en högt kvalificerad befattningshavare, som relativt självständigt kan svara för de tekniska och expeditionella kontorsgöromålen. Kurserna avses skola omfatta omkring 120 lektions- och övningstimmar samt koncentreras till två huvudämnen, nämligen dels karterings- och beräkningsteknik, dels praktisk förrättningskunskap. I detta sammanhang erinras om att styrelsen föregående år hemställt, att tre sådana kurser skulle anordnas redan under innevarande budgetår. Genom den begränsade kursverksamhet, som kommit till stånd, har det emellertid blivit möjligt att fortbilda endast omkring en tiondel av de befattningshavare, som har behov av vidareutbildning. Med hänsyn till vikten av att bibringa personalen erforderlig kompetens anser styrelsen därför, att kursverksamheten under nästa budgetår bör fullföljas i forcerad takt. Kostnaderna för de föreslagna kurserna beräknas av styrelsen uppgå till 6 500 kronor för varje kurs. Då särskild medelsanvisning icke erfordras för kompendier, skulle alltså för ändamålet behövas sammanlagt 19 500 kronor.

Vidareutbildning av förste expeditionsvakter m. fl. I skrivelsen den 30 augusti 1952 framlägger *lantmäteristyrelsen* slutligen förslag om anordnande av en särskild fortbildningskurs för förste expeditionsvakterna vid lantmäteristatens länskontor. I kursen avses även skola deltaga lantmäteristyrelsens arkivbiträden. Styrelsen hemställer, att för ifrågavarande ändamål skall för nästa budgetår anvisas ett belopp av 3 000 kronor.

I skrivelsen erinrar *lantmäteristyrelsen* om att förste expeditionsvakter finns anställda vid samtliga länskontor utom de fyra minsta. Deras huvuduppgift är att svara för kontorens omfattande jorddelningsarkiv samt vården av däri ingående kartor och handlingar. Detta material är på grund av sin karaktär av rättsdokument praktiskt taget oersättligt. Då framför allt

kartmaterialet är utsatt för stark förslitning genom den ständiga användningen, är det enligt styrelsens åsikt en viktig uppgift att tillse, att detta förvaras på lämpligaste sätt och att uppkommande skador lagas snabbt och sakkunnigt. Styrelsen upplyser vidare, att flertalet expeditionsvakter för några år sedan genomgick enklare kartlagningskurser. Deras utbildning får dock i viss mån anses försummad med tanke på de arbetsuppgifter, som anförtrotts dem. Bland annat har det framgått, att de ännu icke har erforderlig fackkunskap rörande kartmaterialets egenskaper och hantering. Enligt styrelsens mening sammanhänger detta delvis med den hastiga tekniska utvecklingen under senare år, vilken inneburit att nya material, exempelvis plaster och plåt, tagits i bruk. Vidare har det visat sig nödvändigt, att expeditionsvakterna är väl förtrogna med olika förekommande reproduktionsförfaranden. Styrelsen erinrar i detta sammanhang om att styrelsen i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att medel skall anvisas under lantmäteristatens utrustningsanslag för att förse vissa länskontor med utrustning för fotografisk kartkopiering. Styrelsen anser, att denna verksamhet bör omhänderhas av förste expeditionsvakterna.

Beträffande den närmare utformningen av den föreslagna kursen samt kostnaderna för denna anför lantmäteristyrelsen i huvudsak följande.

Styrelsen har räknat med att personalen före kursen bör kunna tillägna sig vissa grundläggande kunskaper genom självstudier. Genom den kursverksamhet, som styrelsen under senare år bedrivit för andra befattningshavargrupper, förfogar styrelsen redan över lämpliga kompendier för detta ändamål. Själva kursen, som bör få en praktisk-teknisk inriktning, torde därigenom kunna begränsas till två veckor. Under kursen bör undervisning och övningar koncentreras på praktisk arkivvård, kännedom om kartpapper och annat kartmaterial samt reproduktionsteknik, särskilt fotografisk kartkopiering.

Kursen bör förläggas till Stockholm, där styrelsen redan disponerar lämpliga lokaler för ändamålet. Det torde vara möjligt att inkalla alla här ifrågasvarande befattningshavare till en och samma kurs. Kursdeltagarna bör beordras till kursen i tjänsten samt därunder åtnjuta lön och tjänstgörings-traktamenten jämte rese- och traktamentsersättningar för resa till och från kursen. Nu nämnda kostnader bör bestridas från de ordinarie avlönings- och omkostnadsanslagen.

Styrelsen har beräknat undervisningens omfattning till 30 lektionstimmar och 50 timmar övningar, demonstrationer och studiebesök. Ersättningsarna till lärare, beräknade efter 35 kronor för lektionstimme och 15 kronor för övningstimme, torde komma att uppgå till 1 800 kronor. Vidare blir det nödvändigt, att en assistent medverkar under hela kursen. Ersättningen till denne har beräknats till 600 kronor. Slutligen har kostnaderna för material samt städning, bränsle, lyse m. m. uppskattats till 600 kronor. De särskilda kurskostnaderna skulle sålunda kunna begränsas till sammanlagt 3 000 kronor. — Även styrelsens arkivbiträden bör delta i kursen. Härav uppkommer dock icke några särskilda kostnader.

IV. Föredraganden.

Verksamheten på lantmåteriets område har under de senaste årtiondena fått en allt större omfattning. Flera faktorer har bidragit därtill. Jag vill i detta sammanhang särskilt peka på den mångfald arbetsuppgifter av delvis ny beskaffenhet, som uppstått i samband med pågående rationalisering inom jordbruket och skogsbruket. Såsom lantmåteristyrelsen framhållit har även den nuvarande byggnadslagstiftningen och bostadspolitiken aktualiserat betydelsefulla problem, till vilka hänsyn måste tagas vid fastighetsbildningen. Härtill kommer den ständiga och snabba utvecklingen av lantmåteriets tekniska arbetsmetoder. Dessa och andra sådana förhållanden har medfört krav på väsentligt ökade insatser från lantmåteripersonalens sida.

För att öka möjligheterna att lösa lantmåteriets växande arbetsuppgifter genomfördes vid 1947 års riksdag en omfattande omorganisation av lantmåteriväsendet. Ett viktigt mål angavs därvid vara att befria de högskoleutbildade befattningshavarna från sådana uppgifter, som kunde anförtros personal med lägre kompetens. Åtgärder ansågs därför nödvändiga i syfte att förbättra denna personals utbildning. Då frågan om utbildningens organisation emellertid behövde ytterligare övervägas, beslöts med hänsyn till angelägenheten av snabbast möjliga utbyggnad av biträdespersonalen, att utbildningen tills vidare skulle äga rum under mera provisoriska former. I enlighet härmed har vid ett flertal tillfällen statsmedel ställts till förfogande för anordnande av tillfälliga utbildningskurser för såväl de mätningstekniska biträdena som kontorspersonalen inom lantmåteriväsendet.

Den utbildning av de mätningstekniska biträdena, som sålunda förekommit, har bedrivits vid en av lantmåteristyrelsen anordnad provisorisk undervisningsverksamhet. Denna har omfattat dels nyutbildningskurser om åtta månader, dels ock kortare fortbildningskurser. Härigenom har det varit möjligt att snabbt utbilda ett tämligen stort antal mätningstekniker, vilka kunnat övertaga åtskilliga av de mindre kvalificerade göromål, som tidigare omhänderhafts av lantmätarna själva. Även om denna utbildning alltså medfört vissa fördelar, har den dock icke varit tillräcklig för att ge mätningsteknikerna de kunskaper, som är önskvärda med hänsyn till de dem tilldelade arbetsuppgifterna. Såväl lantmåteristyrelsen som de hörda remissinstanserna har därför starkt framhåvt behovet av en mera allsidig och grundlig undervisning på detta område. Med hänsyn härtill finner jag angeläget, att åtgärder nu vidtages för att förbättra mätningsteknikernas utbildning. I samband därmed bör undervisningsverksamheten även få fastare form.

Det förslag till lösning av utbildningsfrågan, som nu framlagts av lantmåteristyrelsen, innebär i princip en relativt omfattande utbyggnad av den tidigare provisoriska undervisningsverksamheten. Förslaget har i huvudsakliga delar tillstyrkts av ett stort antal remissinstanser. Även jag kan avsluta mig till de riktlinjer för utbildningens ordnande, som anges i förslaget.

Enligt lantmäteristyrelsen bör ifrågavarande utbildning utformas så, att den tillgodoser såväl lantmäteriväsendets som de kommunala mätningssorgans behov av mätningstekniker. I vissa yttranden har emellertid framhållits, att det för stadsmätningssväsendets del är önskvärt, att en differentiering av undervisningen för nämnda båda personalkategorier kommer till stånd. För min del finner jag övervägande skäl tala för att utbildningen icke skall splittras på två linjer utan erhålla en enhetlig utformning. Såsom Svenska stadsförbundet anfört är det emellertid i så fall nödvändigt, att utbildningen verkligen får en sådan omfattning, att den kan tillgodose både det statliga och det kommunala behovet av mätningstekniker. Om det framdeles skulle visa sig, att den gemensamma utbildningslinjen icke är lämplig, torde dock frågan om en differentiering av undervisningen böra upptagas till ny prövning.

I såväl lantmäteristyrelsens promemoria som vissa remissyttranden har ingående diskuterats frågan, om lantmäteriteknikerna i en nära framtid kan tänkas erhålla ytterligare arbetsuppgifter. Då denna fråga uppenbarligen äger nära samband med spörsmålet om utbildningens framtida ordnande, torde jag i korthet få beröra densamma. Till en början får jag därvid framhålla, att utvecklingen på fastighetsbildningens område synes göra det nödvändigt, att den mätningstekniska personalens utbildning icke enbart inriktas på rent mätningstekniska uppgifter utan även i viss utsträckning omfattar undervisning rörande de andra element, som ingår i fastighetsbildningen. Emellertid delar jag lantmäteristyrelsens åsikt, att den nu aktuella utbildningen icke bör syfta till att skapa självständigt arbetande eller biträdande förrättningsmän utan endast till att få fram väl utbildade tekniker för det statliga lantmäteriväsendets och städernas behov. Därmed är dock icke sagt, att mätningsteknikernas verksamhetsområde för framtiden skulle vara begränsat till deras nuvarande arbetsuppgifter. Ännu torde nämligen möjlighet finnas att ytterligare befria lantmätarna från mindre kvalificerade uppgifter. Såsom lantmäteristyrelsen framhållit kan det även tänkas, att den pågående revisionen av fastighetsbildningslagstiftningen kommer att öppna möjligheter att i vidgad omfattning utnyttja den tekniska biträdespersonalen. Vad jag sålunda anfört synes dock icke nu böra inverka på den föreslagna utformningen av ifrågavarande utbildning. Om teknikerernas arbetsuppgifter framdeles skulle ändras i mera väsentlig grad, bör frågan om utbildningens anpassning till det sålunda uppkomna nya läget givetvis omprövas.

Vad beträffar de *teoretiska förkunskaper*, som bör fordras för tillträde till ifrågavarande undervisning, tillstyrker jag lantmäteristyrelsens förslag. Jag förordar alltså, att som inträdesfordran skall uppställas realexamen eller därmed jämförlig teoretisk utbildning, exempelvis genomgång av folkhögskola med eventuellt erforderlig komplettering. För att mätningsteknikerkåren i önskvärd utsträckning skall tillföras personer med fallenhet och intresse för fastighetsbildningsarbetet på landsbygden torde vidare böra gälla,

att vid inträdesprövning särskild hänsyn skall tagas till genomgång av lägre lantbruksundervisningsanstalt eller skogsskola.

Förutom angivna teoretiska förkunskaper torde böra krävas en relativt omfattande och allsidig *förpraktik*. Lantmäteristyrelsen har föreslagit, att denna skall ha en längd av minst nio månader. I likhet med övervägande antalet remissinstanser anser jag emellertid nämnda tid vara alltför kort för att eleverna skall kunna inhämta nödiga praktiska kunskaper. Jag förordar därför, att för tillträde till ifrågakvarande undervisning som regel skall krävas praktiskt arbete under åtminstone ett år.

Då undervisningen är avsedd att ge kompetens som mätningstekniker såväl i lantmäteriväsendet som inom städernas mätningorgan torde de praktiska förkunskaperna böra få inhämtas antingen hos lantmätare eller hos mätningssman i stad. Det synes böra ankomma på lantmäteristyrelsen att tillse, att förpraktiken i största möjliga utsträckning erhåller en allsidig och för den fortsatta utbildningen lämplig karaktär. I likhet med lantmäteristyrelsen vill jag vidare framhålla, att praktik inom jordbruk eller skogsbruk visserligen ej bör vara obligatorisk men bör anses som en särskild merit för antagning som elev.

Enligt min mening är det ännu icke möjligt att taga ställning till det av skogsmästarskolans styrelse i ärendet framlagda förslaget, att genomgång av skogsmästarskolan jämte realexamen och ett års mätningsspraktik skall berättiga till inträde till den föreslagna utbildningens andra årskurs eller vid början av dess sommartermin. Denna fråga torde böra avgöras först sedan närmare erfarenheter vunnits av den nya utbildningsformen.

Vad beträffar frågan om de *läroämnena*, som bör ingå i mätningsteknikernas utbildning, tillstyrker jag lantmäteristyrelsens förslag om undervisningens uppdelning på tre ämnesgrupper, nämligen mätningstekniska ämnen, praktisk fastighetsbildningskunskap och författningskännedom m. m. Säsom understrukits av flera remissinstanser synes det uppenbart, att undervisningens tyngdpunkt härvid bör läggas på den mätningstekniska ämnesgruppen, vilken omfattar de för utbildningens huvudändamål betydelsefulla ämnena matematik, mätningsteknik och fotogrammetri. Med hänsyn till vad jag tidigare anfört rörande mätningsteknikernas arbetsuppgifter synes det emellertid angeläget, att undervisningen icke alltför ensidigt inriktas på nu nämnda ämnesgrupp utan även syftar till att ge eleverna vissa grundläggande kunskaper rörande praktisk fastighetsbildning och därmed sammanhängande problem. Ur denna synpunkt tillstyrker jag, att utbildningen skall omfatta en orienterande undervisning i de ämnen lantmäteristyrelsen härvidlag förordat, nämligen mark-, jordbruks- och skogslära, fastighetsteknik, planteknik och allmän byggnadslära samt naturskydd och fornminnesvård. Även en översiktlig kännedom om tillämpliga författningsbestämmelser synes mig vara av värde i detta sammanhang. Den kritik, som i åtskilliga yttranden riktats mot att utbildningen i ämnen av rättslig natur erhållit en tämligen stor omfattning, torde emellertid ha ett visst berättigande och har även föranlett lantmäteristyrelsen att förordat en inskränkning

av undervisningen i ämnena fastighetsrätt och förvaltningskunskap. Enligt min mening innebär den av lantmäteristyrelsen föreslagna läroplanen — med sålunda vidtagen ändring — en lämplig avvägning av utbildningsbehovet i de särskilda ämnena. Jag förordar därför, att undervisningen skall anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med detta förslag.

Mot lantmäteristyrelsens förslag i fråga om utbildningens *organisation* har jag icke något att erinra. Jag tillstyrker alltså, att utbildningen skall fördelas på två normala läsår med en hösttermin under tiden den 1 september—den 15 december och en vårtermin under tiden den 15 januari—den 15 maj. Såsom styrelsen föreslagit synes fältövningarna i huvudsak böra bedrivas under sommaren mellan de båda läsåren. I likhet med styrelsen förutsätter jag även, att — intill dess närmare erfarenheter föreligger — ny utbildningskurs påbörjas blott vartannat år.

Vad lantmäteristyrelsen anfört i fråga om *behovet av lärare* kan jag likaledes tillstyrka. Undervisningen i mätningsteknik bör sålunda handhas av en heltidsanställd lärare med lantmäterieexamen, medan undervisningen i övriga ämnen bör uppdelas på deltidsanställda lärare i huvudsaklig överensstämmelse med vad styrelsen angivit. Förstnämnde lärare torde tillika böra fungera som föreståndare för undervisningsverksamheten.

Vad beträffar frågan om kursverksamhetens *förläggning* ger utredningen i ärendet vid handen, att den undervisning, som bedrives vid redan befintliga läroanstalter, vilka kan komma i fråga, är av sådan natur, att anslutning till dylik anstalt icke skulle medföra några egentliga fördelar. Lantmäteristyrelsen har med hänsyn därtill föreslagit, att utbildningen tills vidare skall anordnas fristående under styrelsens ledning. Jag tillstyrker detta förslag, som icke heller mött gensagor i remissyttrandena. I detta sammanhang vill jag emellertid understryka vad lantmäteristyrelsen anfört därom, att — sedan ytterligare erfarenheter vunnits — frågan om utbildningens anslutning till någon redan befintlig läroanstalt bör upptagas till förnyad prövning. Härvid synes i första hand böra undersökas möjligheterna till anknytning till tekniskt läroverk.

Det från skilda håll framlagda förslaget, att ifrågavarande utbildning till viss del skall anordnas som korrespondensundervisning anser jag mig icke kunna biträda. Jag är icke heller beredd att redan i detta sammanhang taga ställning till frågan om behovet av särskilda fortbildningskurser för sådana mätningstekniker, som genomgått de provisoriska kurserna. Denna fråga torde få upptagas till prövning längre fram, då sådan utbildning kan bli mera aktuell.

Såsom lantmäteristyrelsen anfört synes medel nu böra anvisas för en utbildningskurs, som kan påbörjas hösten 1953. Styrelsen har i detta sammanhang anfört, att vissa svårigheter föreligger att bestämma det *antal elever*, som bör vinna inträde vid nämnda kurs. På grundval av föreliggande rekryteringsbehov har styrelsen dock ansett sig böra föreslå, att elevantalet skall bestämmas till 30. Enligt vad jag inhämtat torde emellertid elevantalet i denna kurs utan alltför stora olägenheter kunna i någon mån

begränsas. Härigenom skulle det även vara möjligt att i vissa avseenden nedbringa kostnaderna för kursen. Efter övertägande av denna fråga anser jag mig därför böra förordade, att elevantalet skall fastställas till 25.

Vad slutligen angår *kostnaderna* för ifrågavarande undervisning bör, såsom jag förut anfört, verksamheten stå under direkt ledning av en heltidsanställd föreståndare, som tillika skall svara för viss undervisning. Till denne bör utgå dels ersättning för de löneförmåner, han kan komma att avstå vid tjänstgöring som föreståndare, dock högst ersättning motsvarande lön enligt 32 lönegraden, dels ock ett särskilt föreståndararvode. Övriga lärare liksom även assistenterna bör — som nämnts i det föregående — vara deltidsanställda. För arvoden till dem samt för ersättningar i övrigt till lärare och assistenter bör enligt min mening beräknas sammanlagt 45 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera meddela närmare bestämmelser rörande användningen av detta belopp.

Bidrag till elever torde böra utgå enligt de grunder, lantmäteristyrelsen föreslagit. Med hänsyn till den begränsning jag tidigare förordat i fråga om elevantalet torde det för ändamålet avsedda beloppet dock böra nedsättas med 8 625 kronor till 41 125 kronor. Av samma anledning finner jag mig icke kunna tillstyrka, att till lokaler och expenser samt utrustning anvisas högre belopp än 10 100 kronor respektive 100 000 kronor.

Till utbildningskurs för mätningstekniker under nästa budgetår skulle sålunda erfordras ett belopp av sammanlagt (45 000 + 41 125 + 10 100 + 100 000 =) i runt tal 196 000 kronor.

Jag torde härefter få övergå till de av lantmäteristyrelsen förordade kurserna för utbildning av lantmäteriets kontorspersonal m. fl.

Vad först angår frågan om nyutbildning av kontorsbiträden synes framför allt den anmärkningsvärt stora avgången av kvalificerad sådan personal starkt tala för att en kurs för detta ändamål bör komma till stånd även under nästa budgetår. Såsom uttalades redan i samband med 1948 års omorganisation av lantmäteriväsendet är det nämligen synnerligen önskvärt, att lantmäteriets kontorspersonal i största möjliga utsträckning är kompetent att ombesörja göromål, som eljest skulle åvila mera kvalificerade befattningshavare. Med hänsyn härtill tillstyrker jag att för nyutbildning under nästa budgetår av cirka 30 kontorsbiträden skall — liksom för innevarande budgetår — ställas till förfogande ett belopp av 14 100 kronor.

Däremot anser jag mig icke nu kunna biträda lantmäteristyrelsens hemställan om medel jämväl för vidareutbildning av sådana kontorsbiträden, som redan är anställda inom distriktsorganisationen och anses lämpliga att mera självständigt handha de tekniska och expeditionella arbetsuppgifterna på distriktens kontor.

Vad slutligen beträffar de förordade kurserna för förste expeditionsvakter m. fl. vill jag till en början erinra om, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (IX ht s. 359—363) framlagt förslag om anvisande av, bland

annat, 70 000 kronor för inköp av sju anläggningar för fotokopiering. Dessa anläggningar avses skola placeras vid de större länslantmäterikontoren. Då det närmast bör ankomma på förste expeditionsvakterna vid ifrågavarande kontor att handha skötseln av anläggningarna, finner jag det angeläget att dessa skall erhålla härför erforderlig undervisning. Såsom lantmäteristyrelsen anfört synes jämväl i övrigt behov föreligga av fortbildning för nämnda befattningshavare. Med hänsyn härtill finner jag mig böra tillstyrka, att medel skall anvisas för anordnande under nästa budgetår av en särskild fortbildningskurs för dem. Mot den föreslagna utformningen av kursen har jag ingen erinran. Kostnaderna för densamma torde emellertid kunna beräknas till endast 2 500 kronor. Jag föreslår alltså, att sistnämnda belopp ställes till förfogande för ändamålet. Under förutsättning att särskilda kostnader icke uppstår, torde hinder ej böra möta mot att även arkivbiträden i lantmäteristyrelsen deltaga i angivna kurs.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle till utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl. behöva anvisas sammanlagt (196 000 + 14 100 + 2 500 =) 212 600 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) godkänna, att utbildning av viss lantmäteripersonal m. fl. anordnas enligt i huvudsak de grunder, som angivits i det föregående;

2) till *Utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl.* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 212 600 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

G. Lüzell.